

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та управління закладом освіти

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ»

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ ТА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА

(включаючи електронну пошту, робочий час / місцезнаходження тощо).

Викладач (-і)	Дяченко Марія Дмитрівна
Контактний тел.	+38(096)930-67-76
E-mail:	m.d.dyachenko@gmail.com
Сторінка курсу на сайті підтримки навчальних програм КПУ	http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/course/view.php?id=4928
Консультації	<i>Очні консультації:</i> за графіком консультацій, а. 323, головний корпус КПУ; zoom (535-619-7104, код дотупу: 123454); Google Meet (https://meet.google.com/hff-cbqx-nwp); Viber, Telegram, WhatsApp <i>Консультації off-line:</i> шляхом повідомлення на сторінці навчальної дисципліни сайту підтримки навчальних програм КПУ (http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/course/view.php?id=4928)

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Розвиток комунікативних мовленнєвих умінь вчителя та учнів» є складником циклу професійної підготовки майбутніх педагогів, спрямованим на: формування системи знань про закономірності мовленнєвої взаємодії в освітньому процесі; опанування стратегіями ефективного комунікативного менеджменту та розвиток культури професійного мовлення вчителя як зразка для наслідування; розвиток здатності педагога не лише досконало володіти словом як інструментом навчання, а й створювати сприятливе комунікативне середовище для розвитку мовленнєвої культури учнів, їхньої логічної чіткості та цифрового етикету.

Курс охоплює вивчення теоретичних основ вербальної та невербальної комунікації, психолінгвістичних аспектів взаємодії в системі «вчитель-учень», методик подолання комунікативних бар'єрів, а також технік риторичної майстерності, аргументації та ведення конструктивного діалогу в академічному середовищі та застосування їх в процесі майбутньої педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Особливістю курсу для спеціальності 014 Середня освіта освітня програма: Інформатика є поглиблене вивчення сутності та впровадження в практику педагогічної діяльності культури комунікативної взаємодії в умовах освітнього середовища, мовленнєвої культури, специфіки цифрової комунікації та трансформації мовленнєвих умінь у гібридному навчальному середовищі. Особлива увага приділяється мовленнєвому супроводу алгоритмізації та програмування (вмінню чітко вербалізувати абстрактні логічні структури), розвитку навичок мережевого етикету та методам навчання учнів критичному аналізу інформації в умовах масової цифровізації.

Курс передбачає формування теоретичних знань про функції та види педагогічного спілкування; структури та рівнів комунікативної компетентності вчителя; лінгвістичних норм сучасної української літературної мови у професійній сфері; етико-психологічних засад мовленнєвої поведінки педагога; методології навчання учнів ефективному слуханню, говорінню та письму.

Освітній процес з дисципліни здійснюється за такими формами: навчальні заняття; самостійна робота; контрольні заходи. Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: лекції, практичні заняття, а також консультації.

Практичні заняття передбачають: розв'язання завдань на закріплення теоретичного матеріалу; розв'язання типових завдань за зразком та перевірку засвоєння навчального матеріалу під час аудиторних занять; активного застосування інформаційних технологій та прикладного програмного забезпечення.

Самостійна робота проводиться під час аудиторних занять та в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача шляхом самостійного опрацювання лекційного матеріалу, виконання індивідуальних домашніх завдань з кожного модуля курсу. Повний курс лекційного матеріалу та методичні рекомендації до виконання індивідуальних домашніх завдань розміщено на сторінках дисципліни сайту підтримки навчальних програм Класичного приватного університету.

Консультації призначені для роз'яснення студентам теоретичних або практичних питань під час очних зустрічей з викладачем та шляхом повідомлення на сторінці навчальної дисципліни сайту підтримки навчальних програм.

Засвоєння навчального матеріалу перевіряється за допомогою поточного контролю, який здійснюється на практичних заняттях у формі усних відповідей та самостійних робіт, перевірки виконання домашніх завдань, виконання практичних робіт з використання технік та методів розвитку комунікативних мовленнєвих умінь вчителя та учнів й індивідуальних домашніх завдань. Для визначення результатів модульного та підсумкового контролю використовується система накопичення балів, яка стимулює систематичну роботу студента протягом семестру.

Підсумковий (семестровий) контроль після завершення 6 семестру здійснюється у формі усного екзамену.

ФОРМАТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна кількість годин – 120 год., у т. ч. 48 годин аудиторних занять і 72 години самостійної роботи студента. Кількість кредитів ECTS – 4.

Всього кредитів	Всього годин	Аудиторних годин	У тому числі			Самост. робота
			Лекції	Лаборат.	Семінар./практ.	
4	120	48	16	-	32	72

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Курс (рік навчання)	Семестр	Цикл підготовки	Нормативна/вибіркова
3	6	Професійна	Нормативна

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх учителів системи знань про культуру професійного мовлення; розвиток практичних навичок ефективної комунікації та проектування ефективної мовленнєвої взаємодії в цифровому й реальному навчальному просторі, що сприяють гармонізації стосунків між усіма учасниками освітнього процесу.

Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити психолого-педагогічні та лінгвістичні засади мовленнєвої діяльності вчителя інформатики;
- вивчити специфіку професійної термінології та культуру вербалізації абстрактних понять (алгоритмів, структур даних);
- ознайомити з етичними нормами мережевої комунікації та особливостями мовленнєвої поведінки в умовах дистанційного та змішаного навчання;
- дослідити методики розвитку продуктивного мовлення учнів під час виконання проектних та командних завдань з ІТ;
- удосконалити техніку мовлення (дикцію, інтонацію, темпоритм) для пояснення складного технічного матеріалу в доступній формі.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні знати:

- теоретичні основи комунікації – сутність, структуру, функції та види педагогічного спілкування, а також психологічні засади мовленнєвого впливу на аудиторію;
- нормативну базу мовлення: норми сучасної української літературної мови (лексичні, граматичні, стилістичні) та вимоги до культури професійного мовлення вчителя;
- мовленнєву специфіку ІТ-термінології (правила вербалізації технічних понять, методику пояснення абстрактних логічних категорій та принцип «лінгвістичної доступності» при викладанні складних тем інформатики);
- методику розвитку мовлення учнів (прийоми стимулювання мовленнєвої активності учнів під час захисту проектів, командної роботи у класі та роботи з документацією);
- цифровий етикет та етику педагогічного спілкування (правила ділової комунікації в месенджерах, освітніх платформах, соціальних мережах та особливості невербальної передачі інформації під час дистанційних уроків);
- комунікативні бар'єри та стратегії подолання їх (класифікацію психологічних та лінгвістичних перешкод у спілкуванні з учнями, батьками та колегами, а також методи конструктивного розв'язання конфліктів).

Після вивчення дисципліни здобувачі повинні вміти:

– проєктувати стратегію спілкування – конструювати модель мовленнєвої взаємодії з учнями залежно від етапу уроку (мотивація, пояснення нового матеріалу, рефлексія) та індивідуальних особливостей учнів;

– вербалізувати складні ІТ-концепції – доступно, чітко та лаконічно пояснювати алгоритми, логічні структури та принципи роботи програмного забезпечення, адаптуючи технічну термінологію до рівня розуміння аудиторії;

– володіти технікою професійного мовлення: ефективно використовувати голос (тембр, силу, висоту), дикцію та інтонацію для акцентування уваги на ключових моментах навчального матеріалу;

– організовувати навчальний діалог, стимулювати мовленнєву активність учнів через постановку проблемних питань, фасилітацію дискусій та заохочення до аргументації власних ІТ-рішень;

– здійснювати комунікативний менеджмент у цифровому середовищі – ефективно спілкуватися з учнями в чатах, на форумах LMS та під час відеоконференцій, дотримуючись нетікету (Netiquette) та зберігаючи педагогічний такт;

– керувати невербальними засобами, свідомо використовуючи міміку, жести та пантоміміку для підкріплення вербальної інформації та створення позитивного психологічного клімату на уроці;

– навчати учнів презентаційним навичкам, забезпечувати зворотний зв'язок та корегувати мовленнєві помилки учнів під час захисту ними індивідуальних чи групових проєктів;

– нейтралізувати комунікативні конфлікти, вчасно ідентифікувати зародження напруження в класі та застосовувати техніки конструктивного діалогу для гармонізації стосунків;

– здійснювати рефлексію власного мовлення, критично аналізувати свій комунікативний досвід, виявляти недоліки та самостійно розробляти траєкторію вдосконалення мовленнєвих умінь.

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта, освітня програма: Інформатика вивчення дисципліни «Розвиток комунікативних мовленнєвих умінь вчителя та учнів» сприяє формуванню **компетентностей та програмних результатів навчання:**

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Спілкування державною мовою. Здатність вільно, грамотно та аргументовано спілкуватися українською мовою (усно та письмово) у професійній діяльності, дотримуючись професійної етики.

ЗК 4. Здатність до партнерської взаємодії та командної роботи. Уміння працювати в команді, здатність до конструктивного діалогу та співпраці з колегами, батьками, учнями на засадах педагогіки партнерства.

ЗК 6. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність самостійно визначати потреби власного розвитку, опановувати нові знання та технології, бути готовим до професійної адаптації.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 11. Компетентність у сфері м'яких навичок (Soft Skills). Здатність до саморегуляції,

емоційного інтелекту, ефективного управління часом (тайм-менеджмент) та вирішення конфліктних ситуацій у шкільному середовищі.

Програмні результати навчання:

РН 2. Вільно спілкується державною мовою в освітньому та професійному середовищах; здійснює ефективну фахову комунікацію, дотримується етичних принципів професійної діяльності педагога.

РН 13. Застосовує знання з психології та педагогіки для розуміння вікових особливостей учнів та побудови конструктивної взаємодії.

ПЛАН КУРСУ

Назва змістових модулів та тем	Лекц.	Практ (сем.)	Завдання для самостійної роботи
Змістовий модуль № 1. Педагогічна комунікація. Комунікативна та мовленнєва культура.			
Тема 1.1. Культура мовлення педагога. Нормативність, багатство, точність та доречність мовлення. Мовленнєвий етикет.	2	2	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Компоненти мовленнєвої культури вчителя НУШ»; «Професійна мова: володіння термінологією предмету, вміння чітко формулювати навчальні завдання».
Тема 1.2. Комунікативна культура вчителя як невід'ємний складник його професійної компетентності.	2	2	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Взаємозв'язок мовленнєвої та комунікативної культури»; «Невербальні засоби комунікації. Міміка, жести, проксемика (дистанція)»; «Складники ефективної комунікації».
Тема 1.3. Комунікація в контексті розвитку комунікативних навичок вчителя й учнів.	2	2	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Педагогічна техніка. Дикція, дихання, тембр та сила голосу. Робота над виразністю та емоційним забарвленням мовлення учнів»; «Особливості розвитку комунікативних навичок учнів в процесі викладання інформатики в ЗЗСО».
Тема 1.4. Механізми взаєморозуміння між учнем і вчителем. Роль комунікативної культури педагога в освітньому процесі ЗЗСО.	2	2	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Рефлексія у спілкуванні»; «Комунікативна культура педагога як чинник взаєморозуміння між учнем і вчителем»; «Бар'єри та конфлікти в мовленнєвій взаємодії».
Всього:	8	8	22
Змістовий модуль 2. Методика розвитку комунікативних мовленнєвих умінь учнів			
Тема 2.1. Принципи та підходи розвитку комунікативної мовленнєвої культури учнів ЗЗСО.	2	4	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Методи розвитку мовленнєвої культури молодших школярів у ЗЗСО: словесні, ігрові, проєктні, використання інформаційно-комунікаційних технологій (інтерактивні вправи, презентації, відеоматеріали тощо)»; «Цифрова етика та комунікація в месенджерах».
Тема 2.2. Мистецтво діалогу та активного слухання. Специфіка комунікації у цифровому просторі.		4	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Розвиток аудіювання та вміння слухати. Техніки активного слухання»; «Робота над мовленнєвим етикетом учнів»; «Підтримка в умовах дистанційного навчання»; «Алгоритми зворотного зв'язку в умовах дистанційного навчання»; «Розвиток культури мовленнєвого спілкування на уроках інформатики».
Тема 2.3. Сучасні стратегії безконфліктного та підтримувального спілкування в освітньому середовищі.	2	4	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання матеріалу лекцій та навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Медіація конфліктів у шкільному середовищі»; «Кібер-етикет як превенція конфліктів»; «Запобігання кібербулінгу та формування культури підтримки всередині шкільних ІТ-спільнот».
Всього:	4	12	24

Назва змістових модулів та тем	Лекц.	Практ (сем.)	Завдання для самостійної роботи
Змістовий модуль 3. Функції багатьох змінних			
Тема 3.1. Основні напрямки роботи над розвитком і вдосконаленням комунікативних мовленнєвих умінь вчителя та учнів.	2	4	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Педагогічний такт як індикатор комунікативної культури вчителя»; «Стимулювання комунікативної активності учнів під час уроку»; «Формування в учнів культури запитання, навичок дискусії та аргументації».
Тема 3.2. Комунікативна культура в цифрову епоху.	2	4	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Віртуальна комунікативна культура»; «Мовленнєвий імідж майбутнього вчителя в мережі»; «Культура використання вчителем візуальної інформації»
Тема 3.3. Саморегуляція, емоційний інтелект педагога. Самовдосконалення комунікативних мовленнєвих умінь вчителя.		4	1. Підготовка до практичних занять, опрацювання навчальної літератури. 2. Виконання поточних домашніх завдань. 3. Опрацювання питань: «Емоційний інтелект педагога як засіб побудови культури підтримки на уроці»; «Шляхи саморозвитку комунікативної культури»;
Всього:	4	12	26
Разом:	16	32	72

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Розвиток комунікативних мовленнєвих умінь вчителя та учнів» застосовуються такі види контролю:

1. Поточний контроль – здійснюється впродовж семестру шляхом опитування на семінарських (практичних) заняттях, перевірки виконання домашніх завдань, виконання практичних робіт. За змістом він охоплює перевірку ступеня засвоєння студентом навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та семінарського заняття, уміння самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислювати зміст теми, вміння публічно та письмово репрезентувати певний матеріал, виконання завдань самостійної роботи.

2. Підсумковий семестровий контроль – здійснюється у формі усного екзамену відповідно до графіка освітнього процесу.

Для оцінювання студентів використовується система накопичування балів. Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в КПУ» підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Бали нараховуються за виконання завдань аудиторної роботи, домашніх завдань до практичних занять, індивідуальних домашніх завдань, самостійних робіт.

Результати поточного контролю здобувачів вищої освіти є складниками підсумкової оцінки з дисципліни.

Оцінка рівня роботи студента впродовж семестру під час навчальних занять та самостійної роботи здійснюється у межах 80 балів. Максимальна оцінка за екзамен – 20 балів.

Розподіл балів поточного та підсумкового (семестрового) оцінювання

6 семестр

Контрольний захід	Бали
Змістовий модуль №1	25
Поточний контроль (робота на заняттях, опитування, домашні завдання)	20
Індивідуальне домашнє завдання №1	5
Змістовий модуль №2	25
Поточний контроль (робота на заняттях, опитування, домашні завдання)	20
Індивідуальне домашнє завдання №2	5
Змістовий модуль №3	30
Поточний контроль (робота на заняттях, опитування, домашні завдання)	20
Індивідуальне домашнє завдання №3	5
Індивідуальне домашнє завдання №4	5
Екзамен	20

Критерії оцінювання

Відмінно (А): здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта. Інформатика – вільно володіє основами комунікації, знаннями нормативної бази мовлення, мовленнєвою специфікою ІТ-термінології та технікою професійного мовлення; дотримується вимог до культури професійного мовлення вчителя інформатики; має високий рівень мовленнєвої культури та етики педагогічного спілкування; вміє: використовувати методику розвитку цифрового етикету й комунікативних мовленнєвих умінь учнів та стратегії подолання комунікативних бар'єрів; конструювати модель мовленнєвої взаємодії з учнями залежно від етапу уроку; чітко й логічно вербалізувати складні ІТ-концепції; організувати навчальний діалог; здатний здійснювати комунікативний менеджмент у цифровому середовищі, керувати невербальними засобами, навчати презентаційним навичкам, нейтралізувати комунікативні конфлікти, здійснювати рефлексію власного мовлення.

Добре (В, С): здобувач добре володіє основами комунікації, знаннями нормативної бази мовлення, мовленнєвою специфікою ІТ-термінології, технікою професійного мовлення; дотримується вимог до культури професійного мовлення вчителя інформатики; має достатній рівень мовленнєвої культури, але допускає незначні помилки; вміє конструювати модель мовленнєвої взаємодії з учнями; чітко й логічно вербалізує складні ІТ-концепції; здатний керувати невербальними засобами, навчати презентаційним навичкам, нейтралізувати комунікативні конфлікти, здійснювати рефлексію власного мовлення.

Задовільно (D, E): здобувач загалом володіє основами комунікації, знаннями нормативної бази мовлення, мовленнєвою специфікою ІТ-термінології; дотримується вимог до культури професійного мовлення вчителя інформатики; має середній / низький рівень мовленнєвої культури, допускає помилки в мовному оформленні; намагається конструювати модель мовленнєвої взаємодії; не здатний здійснювати рефлексію власного мовлення.

Шкала оцінювання: 100-бальна, національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні навчальні ресурси

1. Бадер В. І. Розвиток комунікативних умінь майбутніх учителів початкових класів : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 256 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2021. 376 с.
3. Берегова Г. Д., Предместніков О. Г. Культура мовлення у системі професійної підготовки молоді : монографія. Херсон : Олді +, 2021. 272 с.
4. Васильєва О. В., Канівська О. В. Педагогічна комунікація : теоретико-методичні аспекти : монографія. Одеса : Видавництво «Гельветика», 2021. 320 с.
5. Григоренко Т. В. Розвиток культури мовлення та комунікативної компетентності сучасного педагога : навчально-методичний посібник. Умань : Візаві, 2022. 184 с.
6. Дворецька Ю. Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана. Київ : Основа, 2021. 128 с.
7. Дворецька Ю., Карнаушенко В. Українська – це круто! Вивчати весело та цікаво. Візуалізований довідник. Київ : Основа, 2024. 128 с.
8. Дяченко М. Д. Активізація креативності майбутніх педагогів засобами інноваційних освітніх технологій. *Креативні підходи та методи активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 2 жовтня – 12 листопада 2023 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 252 с. С. 107–110.
9. Дяченко М. Д. Освітні інновації в підготовці майбутніх учителів до інтегрованого навчання учнів в умовах Нової української школи. *Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу та шляхи їх вирішення в умовах сучасних викликів* : збірник наукових праць Всеукраїнської конференції з проблем вищої освіти і науки « (м. Харків, 14 листопада 2023 р. а 2023 р.) ». С. 62–66. URL: https://fmab.khadi.kharkov.ua/index.php?id=1281&no_cache=1.
10. Дяченко М. Д. Педагогічні умови формування комунікативної культури молодших школярів в умовах інклюзивного освітнього простору. *Саморозвиток у професійному становленні освітянина та науковця. Світові тренди та українські традиції* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 листопада – 17 грудня 2023 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 148 с. С. 46–48.
11. Заболотний О., Заболотний В. Правильне мовлення. Київ : Літера ЛТД, 2020. 224 с.
12. Збірник завдань для перевірки грамотності (за технологією PISA) / Васильєва Д., Горошкін І., Надтока В., 2020. 66 с.
13. Климушева Г. В. Динаміка комунікативних умінь особистості в умовах цифрової трансформації освіти. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2025. Вип. 77. С. 95–102. URL: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/26689>.
14. Климушева Г. В. Розвиток емпатійного слухання у студентів педагогічних спеціальностей. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 78. С. 142–148. URL: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/26689>.
15. Коваль Г. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів у контексті Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 48. Т. 2. С. 92–96. URL: http://www.innovativepedagogy.com.ua/archives/2022/48/part_2/19.pdf
16. Костюк М., Хворостяний І., Унгурян І. Українська для всіх: як навчати тих, для кого українська мова не є рідною Київ : ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2021. 252 с.
17. Кучерук О. А., Горошкіна О. М. Методика розвитку риторичних умінь учнів в умовах нової української школи : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 210 с.
18. Левенок І. С. Мовленнєва резильєнтність учителя як інструмент підтримки ментального здоров'я учнів. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 68. С. 140–145.

19. Мафтин Л. В. Культура фахового мовлення вчителя : метод. реком. до вивчення курсу. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 84 с.
20. Нумчук Т. І. Формування комунікативної стратегії вчителя в освітньому просторі : методичні рекомендації. Рівне : РОШПО, 2023. 112 с.
21. Остапчук А. О. Мовленнєва стійкість учителя як чинник психологічного комфорту в класі. *Вісник Вінницького державного педагогічного університету*. 2024. Вип. 8. С. 67–74. URL: <https://intranet.vspu.edu.ua/pei/index.php/journal/article/view/55>.
22. Остапчук А. О. Психолінгвістичні стратегії безконфліктного спілкування в сучасному освітньому просторі. *Вісник Вінницького державного педагогічного університету*. 2024. Вип. 10. С. 55–63.
23. Павлюк Р. О. Технології сторітелінгу в професійній підготовці майбутніх учителів. *Молодь і ринок*. 2020. № 3 (182). С. 115–120. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/210452>.
24. Пентилюк М. І., Окунович Т. Г. Сучасна мовленнєва освіта: комунікативно-діяльнісний підхід : колективна монографія. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 348 с.
25. Радецька С. В. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
26. Семенова А. В., Мельник С. М. Мистецтво мовлення сучасного педагога : навчальний посібник. Одеса : Бондаренко М. О., 2020. 308 с.
27. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійно-комунікативної компетенції майбутніх учителів : навчальний посібник. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2023. 288 с.
28. Стасів Н. І. Мовленнєвий етикет вчителя в системі педагогічної взаємодії : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 176 с.
29. Слосанська Г. І. Соціально-комунікативна взаємодія вчителя в інклюзивному класі. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, No. 2. С. 210–222.
30. Харченко С. Я. Комунікативна взаємодія в інклюзивному класі: соціально-педагогічний аспект. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. № 1 (10). С. 25–34. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/290154>
31. Харченко С. Я. Педагогіка діалогу: від теорії до практики партнерства. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. № 2 (11). С. 15–24.
32. Хомич Л. О., Султанова Л. Ю. Комунікативна компетентність педагога в умовах полікультурного середовища : монографія. Київ : ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2020. 242 с.
33. Шеремет М. К., Савінова Н. В. Розвиток мовленнєвої діяльності школярів в інклюзивному класі : посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнська школа онлайн. URL: vsho.iznotest.info.
2. Дія.Освіта. URL: osvita.diia.gov.ua.
3. EdEra (Education Era). URL: ed-era.com.
4. Електронна бібліотека НАПН України. URL: lib.iitta.gov.ua.
5. Освіторія. Медіа. URL: osvitoria.media.
6. Офіційний сайт Української мови. URL: ukrainska-mova.org.ua.
7. Prometheus. URL: prometheus.org.ua.
8. Словник.ua. URL: slovnyk.ua.